

Ozdravné plány ako nástroj krízového riadenia

Andrea Kocková, Lukáš Vlněčka
Národná banka Slovenska

Smernica o krízovom manažmente¹ ukladá bankám povinnosť vypracovať ozdravné plány, ktoré majú obsahovať primerané postupy a mechanizmy na zabezpečenie včasného uplatnenia opatrení zohľadňujúcich čo najviac možných scenárov makroekonomických stresových situácií a finančných stresových situácií, ktorým môže byť banka vystavená. Ozdravné plány bánk podliehajú schváleniu Národnej banky Slovenska ako orgánu dohľadu pre banky klasifikované ako menej významné, alebo schváleniu Európskej centrálnej banky ako orgánu dohľadu pre banky klasifikované ako významné.

- 1 Smernica Európskeho parlamentu a Rady 2014/59/EÚ z 15. mája 2014, ktorou sa stanovuje rámec pre ozdravenie a riešenie krízových situácií úverových inštitúcií a investičných spoločností.
- 2 Čl. 1 ods. 1 smernice Európskeho parlamentu a Rady 2014/59/EÚ z 15. mája 2014, ktorou sa stanovuje rámec pre ozdravenie a riešenie krízových situácií úverových inštitúcií a investičných spoločností.
- 3 Zákon č. 483/2001 Z. z. o bankách a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov.
- 4 Nariadenie Rady (EÚ) č. 1024/2013, z 15. októbra 2013, ktorým sa Európska centrálna banka poveruje osobitnými úlohami, pokiaľ ide o politiky týkajúce sa prudenciálneho dohľadu nad úverovými inštitúciami.

PLÁNOVANIE OZDRAVENIA – SÚČASŤ EURÓPSKEJ LEGISLATÍVY

V júli 2014 nadobudla účinnosť smernica o krízovom manažmente (*Bank Recovery and Resolution Directive*, ďalej len „BRRD“) ako reakcia na finančnú krízu, ktorá ukázala, že v rámci Európskej únie nie je dostatok vhodných nástrojov, ktoré by účinne riešili prípady zlyhávajúcich finančných inštitúcií. BRRD harmonizuje postupy a pravidlá na riešenie krízových situácií finančných inštitúcií² a súčasne poskytuje orgánom dohľadu a novým orgánom pre riešenie krízových situácií súbor nástrojov na včasnú a rýchlu intervenciu. Cieľom je zabezpečiť kontinuitu zásadných funkcií (činností) inštitúcií, čím by sa mal minimalizovať vplyv prípadného zlyhania inštitúcie na hospodárstvo a finančnú stabilitu krajiny (prípadne viacerých krajín, berúc do úvahy vzájomnú prepojenosť finančných inštitúcií a cezhraničné poskytovanie služieb).

Termínom transpozície BRRD do národnej legislatívy bol 31. december 2014. Smernica však predstavuje len minimálnu harmonizáciu, čo znamená, že členské štáty môžu prijať alebo si ponechať prísnejšie alebo dodatočné pravidlá stanovené v BRRD, pod podmienkou, že majú všeobecnú platnosť a nie sú v rozpore s BRRD. Do slovenského právneho poriadku je BRRD transponovaná zákonom č. 371/2014 Z. z. o riešení krízových situácií na finančnom trhu a o zmene a doplnení niektorých zákonov (ďalej len „zákon o riešení krízových situácií“), ktorý dňa 26. novembra 2014 schválila Národná rada SR s účinnosťou od 1. januára 2015. Keďže BRRD upravuje nielen štádium riešenia krízovej situácie (rezolúciu), pre ktoré je príslušná Rada pre riešenie krízových situácií ako vnútroštátny rezolučný orgán, ale aj štádium, v rámci ktorého je novými úlohami poverená Národná banka Slovenska ako orgán dohľadu, transpozícia sa dotkla aj súčasných právnych predpisov, ako napr. zákona o bankách,³ ktorého novela nadobudla účinnosť tiež 1. januára 2015.

Jednou z nových právomocí a úloh Národnej banky Slovenska pri výkone dohľadu je aj posudzovanie a schvaľovanie ozdravných plánov (*recovery plan*) ako nástroja preventívneho charakteru.

Keďže posudzovanie a schvaľovanie ozdravných plánov je úlohou dohľadu (NBS), problematika ozdravných plánov bánk je primárne upravená v zákone o bankách. Okrem posudzovania a schvaľovania ozdravných plánov bude Národná banka Slovenska môcť v zákonom stanovených prípadoch uplatniť opatrenia včasnej intervencie (*early intervention*). Tieto opatrenia sa transponovali do § 50 zákona o bankách, pričom jedným z nich je aj možnosť uloženia povinnosti banke uskutočniť opatrenie uvedené v ozdravnom pláne alebo vykonanie jeho aktualizácie, ak sa skutočnosti, ktoré viedli k uplatneniu opatrení včasnej intervencie, líšia od predpokladov uvedených v ozdravnom pláne. Hoci sa BRRD, ako aj zákon o riešení krízových situácií vzťahujú aj na iné vybrané finančné inštitúcie ako banky (napr. na obchodníkov s cennými papiermi), tento článok je zameraný na ozdravné plány bánk.

Prerozdelenie príslušnosti a kompetencií v rámci jednotného mechanizmu dohľadu medzi vnútroštátnymi orgánmi dohľadu (v SR Národnou bankou Slovenska) a Európskou centrálnou bankou nemožno opomenúť ani v oblasti posudzovania ozdravných plánov. Jednou z úloh, ktorá bola nariadením⁴ prenesená na Európsku centrálnu banku, je aj úloha dohľadu v súvislosti s ozdravnými plánmi a včasnou intervenciou. V praxi to znamená, že pre schvaľovanie ozdravných plánov bánk, ktoré sú pod priamym dohľadom Európskej centrálnej banky, bude príslušná Európska centrálna banka. V rámci generálneho riaditeľstva pre mikroprudenciálny dohľad zriadila osobitný odbor pre krízové riadenie, ktorý sa bude podieľať na posudzovaní ozdravných plánov významných bánk. Pokiaľ ide o schvaľovanie ozdravných plánov bánk, ktoré sú naďalej pod priamym dohľadom Národnej banky Slovenska, takéto plány bude Národná banka Slovenska schvaľovať buď formou súhlasu, alebo prostredníctvom spoločného rozhodnutia (*joint decision*) orgánov dohľadu, ak pôjde o skupinový ozdravný plán.

Tak ako bol so zámerom súdržného a účinného vykonávania obozretného dohľadu a uplatňovania jednotného súboru pravidiel pre finančné

služby rovnakým spôsobom na banky vytvorený jednotný mechanizmus dohľadu v rámci Európskej únie, analogicky dochádza k vytvoreniu druhého piliera bankovej únie, a to jednotného mechanizmu riešenia krízových situácií,⁵ za ktorého účinné a konzistentné fungovanie zodpovedá Jednotná rada pre riešenie krízových situácií so sídlom v Bruseli. V rámci tohto mechanizmu dochádza tiež k prerozdeleniu kompetencií a úloh medzi jednotnou radou a vnútroštátnymi orgánmi pre riešenie krízových situácií.

NÁLEŽITOSTI OZDRAVNÉHO PLÁNU

Ozdravné plány bánk sa vypracúvajú na individuálnej alebo skupinovej úrovni. Individuálny ozdravný plán s príslušnými opatreniami, ktoré banka prijme s cieľom obnoviť svoju finančnú situáciu, ak by došlo k jej výraznému zhoršeniu, je povinná vypracovať, pravidelne aktualizovať a dodržiavať banka, ktorá nepodlieha dohľadu na konsolidovanom základe, banka, ktorá podlieha priamemu dohľadu Európskej centrálnej banky a banka, ktorá má významný podiel⁶ na finančnom systéme. Skupinový ozdravný plán sa vypracuje ako celok a určuje opatrenia, ktoré sa prijímajú jednak vo vzťahu k materskej spoločnosti a jednak vo vzťahu k všetkým jednotlivým dcérskeým spoločnostiam (vrátane významných pobočiek), ktoré sú súčasťou skupiny.

Základné náležitosti ozdravného plánu sú stanovené v prílohe BRRD.⁷ BRRD ustanovuje obsah a rozsah informácií v ozdravnom pláne najmä pre banky, ktoré majú systémový význam, a preto sa umožňuje orgánom dohľadu uplatniť voči jednotlivým bankám rozdielne alebo nižšie požiadavky na obsah plánov ozdravenia, ako aj na periodicitu ich aktualizácie a predkladania. V zmysle tohto princípu proporcionality môže Národná banka Slovenska, vzhľadom na možný dopad zlyhania banky na finančný systém, ostatné inštitúcie a hospodárstvo ako celok, obmedziť rozsah uplatňovania požiadaviek na náležitosti ozdravného plánu, lehotu na jeho vypracovanie a aktualizáciu.

Európsky orgán pre bankovníctvo (EBA) súčasne pripravil návrh technických štandardov,⁸ ktoré bližšie špecifikujú a upresňujú problematiku obsahovej náplne ozdravných plánov. Návrh technických štandardov je v súčasnosti predložený na schválenie Európskej komisii, ktorá ho prijme vo forme delegovaného nariadenia. Toto nariadenie nadobudne účinnosť priamo vo všetkých členských štátoch, teda nie je potrebné ho implementovať zákonmi do národných právnych poriadkov. Ďalší návrh technických štandardov,⁹ ktorý pripravil EBA a ktorý je v súčasnosti tiež predložený na schválenie Európskej komisii, sa zaoberá problematikou posudzovania ozdravných plánov orgánmi dohľadu. Návrh technických štandardov bližšie opisuje postupy a kritériá, ktoré majú orgány dohľadu aplikovať pri hodnotení ozdravných plánov, pričom pri

hodnotení týchto plánov sa má vychádzať najmä z ich úplnosti, kvality a spoľahlivosti.

Ozdravný plán banky musí obsahovať primerané postupy na zabezpečenie včasného uplatnenia opatrení a určenie spôsobov ozdravenia banky. Opatrenia musia zohľadňovať čo najviac možných scenárov makroekonomických a finančných stresových situácií, ktorým môže byť banka vystavená, no jeho súčasťou nemôže byť opatrenie spočívajúce v možnosti získania prístupu k mimoriadnej verejnej finančnej pomoci.

Z dôvodu rozsiahlosti informácií vyžadovaných v ozdravnom pláne sa na účely vymedzenia náležitostí ozdravného plánu budeme venovať základným okruhom informácií, medzi ktoré patria:

- a) informácie o procesoch riadenia v banke, najmä spôsob a postup, akým bol plán pripravovaný a schvaľovaný, identifikácia osôb zodpovedných za prípravu a aktualizáciu plánu, postup pri vykonávaní opatrení uvedených v ozdravnom pláne a spôsob, akým sa plánovanie ozdravenia integruje do riadiacej štruktúry banky;
- b) strategická analýza, obsahujúca najmä zhrnutie celkovej ozdravnej kapacity, identifikáciu kritických funkcií banky a možností ozdravenia vrátane čo najširšej škály stresových scenárov a zodpovedajúcich nástrojov ozdravenia, analýzu dopadov jednotlivých ozdravných nástrojov, rozsah opatrení v oblasti kapitálu a likvidity požadovaných na zachovanie alebo obnovu životaschopnosti a finančnej situácie banky, opis podstatných prekážok účinného a včasného vykonania plánu, mechanizmy na zachovanie alebo obnovenie vlastných zdrojov banky;
- c) plán komunikácie a poskytovania informácií zameraný na internú komunikáciu (voči zamestnancom) a na externú komunikáciu (voči akcionárom, veriteľom, orgánu dohľadu a celkovo voči verejnosti), návrhy opatrení na riešenie potenciálnych negatívnych ohlasov trhu;
- d) prípravné opatrenia, ktoré banka prijala na účely implementácie ozdravného plánu, vrátane časového plánu ich implementácie.

ZÁVER

Účinné režimy ozdravenia a riešenia krízovej situácie bánk sú súčasťou medzinárodnej snahy o zamedzenie uplatňovania princípu „too big to fail“. Príprava ozdravného plánu je nevyhnutná a je potrebné, aby sa realizovala pred vznikom novej krízy. Účelom je vyhodnotiť možnosti a nástroje, ktoré by banka alebo skupina mohla využiť na obnovenie svojej finančnej sily (pozície) v prípade, že sa dostane do krízovej situácie makroekonomického a finančného charakteru. Cieľom ozdravného plánu je teda identifikovať možnosti, ktoré by mohli slúžiť ako opatrenia proti konkrétnym problémom banky a systémovej kríze, a vyhodnotiť, či tieto opatrenia majú dostatočne rôznorodý charakter na to, aby mohli reagovať na širokú škálu ťažkostí, ktoré môžu nastať.

5 Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) č. 806/2014 z 15. júla 2014, ktorým sa stanovujú jednotné pravidlá a jednotný postup riešenia krízových situácií úverových inštitúcií a určitých investičných spoločností v rámci jednotného mechanizmu riešenia krízových situácií a jednotného fondu na riešenie krízových situácií a ktorým sa mení nariadenie (EÚ) č. 1093/2010

6 Celková hodnota jej aktív prevyšuje 30 miliárd EUR alebo pomer jej celkových aktív k HDP členského štátu, v ktorom je usadená, prevyšuje 20 %, ak celková hodnota jej aktív nie je nižšia ako 5 miliárd EUR.

7 Oddiel A prílohy smernice Európskeho parlamentu a Rady 2014/59/EÚ z 15. mája 2014, ktorou sa stanovuje rámec pre ozdravenie a riešenie krízových situácií úverových inštitúcií a investičných spoločností.

8 Dostupné na <http://www.eba.europa.eu/documents/10180/760167/EBA-RTS-2014-11+Draft+RTS+on+content+of+recovery+plans.pdf/60899099-2dcb-4915-879d-8b779a3797cc>

9 Dostupné na <http://www.eba.europa.eu/regulation-and-policy/recovery-and-resolution/draft-regulatory-technical-standards-on-the-assessment-of-recovery-plans>